

НАРОДИ УКРАЇНИ У НАЙДАВНІШУ ДОБУ

Загальний склад населення території сучасної України у доісторичну добу

Ці часи іноді називають «праісторією», тобто тим, що було «до історії». Тобто історії писемної, занесеної на давні скрижалі чи глиняні таблички, пергамен або папір — залежно від часу та місця дії. Глибина цієї історії для території України вимірюється нині десятками тисяч років, якщо брати до уваги історію саме сучасного виду розумних істот, які, однак, не були ні першими, ні другими розумними істотами на планеті Земля, не кажучи про Європейський континент. Отож та доісторична доба в наших краях так чи інакше сягає певних глибин антропогенезу, завершуючись часами, коли вони потрапили в поле зору людей, здатних

писемно зафіксувати свої враження від знайомства з ними та місцевими мешканцями.

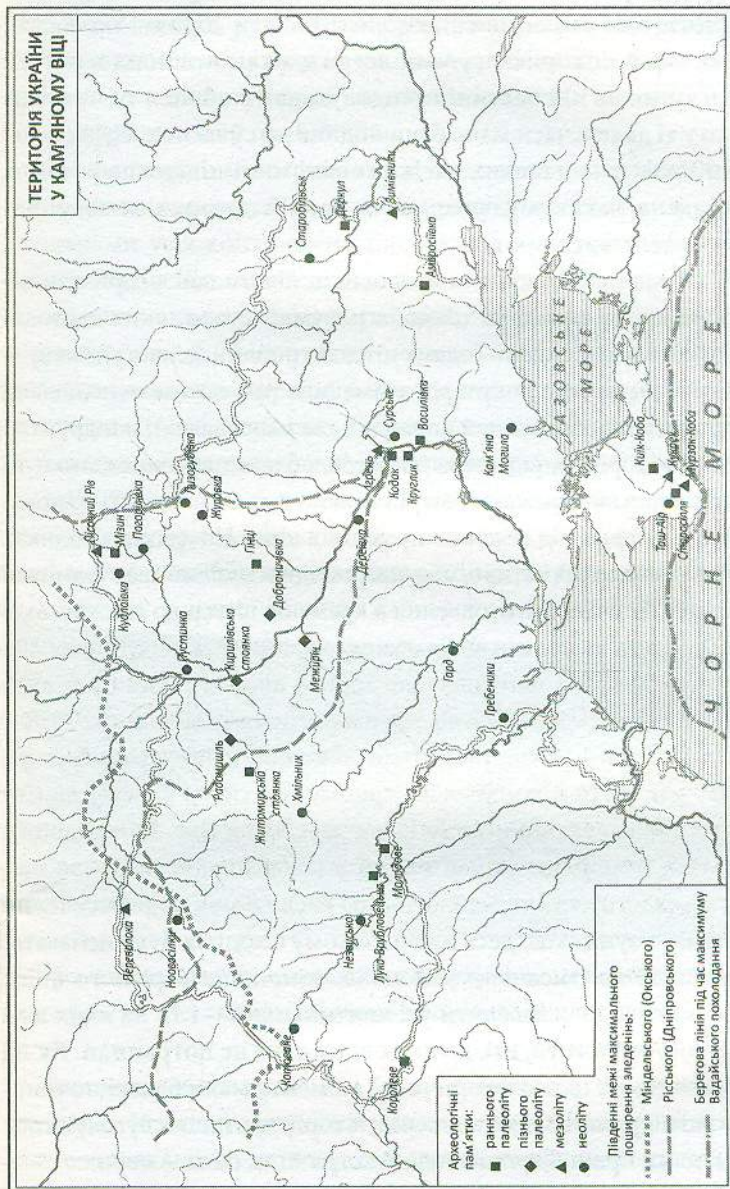
«Історичний момент» все ж таки настав якихось 2700—2500 років тому, якщо не лічити легенд, витoki яких слід шукати за кілька століть перед тим. Однак і наступні півтори тисячі років писемні джерела все ще за великим рахунком вперто балансують на межі байок, легенд та замовного літописання, приправленого забобонами різного ґатунку та політичною кон'юктурою — з відповідними наслідками для тих, хто намагався і намагатиметься ту історію якимось чином відтворити.

«Історію народів» почали писати якраз на світанку історії, але вже тоді виявилось, що кожне місто, не те щоб народ, збирає її з легенд, оброблених творцями історії на власний розсуд чи на замовлення. Лише поява такої науки, як археологія, показала, що є такі сторінки історії, про які визнані авторитети не мають жодного уявлення. Мало того, чи не щороку відкопували таке, що раз на 10—15 років виникав (і виникає досі) вагомий привід історію дописемну переписати. Коли наприкінці ХХ століття до справи підключилися молекулярні біологи з генетичними дослідженнями, світ дізнався про такі подробиці своєї історії, що і досі намагається їх якось збагнути та осмислити. Історія нашого краю не є винятком, вона лише маленька частина історії світу, у якому усе так чи інакше пов'язане.

Наступні підрозділи, у яких ітиме мова про історію краю від кам'яного віку до сарматів, не раз нас у тому переконують. Як тільки не називали цю землю або її частини — Кімерія, Скіфія (мала і Велика), Таврика, Сарматія... Одна і та сама річка називалася і Данапром, і Борисфеном. Однак і за тисячі, і навіть за десятки тисяч років до того, як звучали згадані назви, існували інші, нині нам невідомі.

Вони були першими

Історію заселення території України людьми сучасного типу починають 40 000—30 000 років тому. Хоча сліди розумних істот

Територія України у кам'яному віці

на її території мають вік, який сягає мільйона років. Ті розумні істоти вже вмiли не тільки виготовляти зброю і полювати з нею, але й використовували вогонь, мали неабиякі навички виживання на цій частині суходолу, навіть обриси та природа якого у ті далекі часи мало були подібні до сучасних. Недаремно сліди подій тих далеких часів сховані нині під товщею землі, відкладень, які акумулювалися на давній поверхні землі упродовж сотень тисяч років.

Наступали і відступали льодовики, піднімалися гори і виникали річки та висихали озера, а розумні істоти, яких сьогодні називають по-різному — одних пітекантропами, їх наступників — неандертальцями, з року в рік займалися тим самим — полювали (асортимент здобичі нехай повільно, але змінювався), мандрували від річки до річки, від озера до озера, облаштовуючи стоянки то у захищених від крижаних вітрів з півночі ярах і печерах, то ховаючись від спеки під зеленню прадавніх лісів. На деяких стоянках життя тривало достатньо, аби нагромадився цілий шар помітної товщини, де сліди виготовлення з кременю вістер до мисливської зброї сусідять з кістками впольованих звірів — до мамонтів і бізонів включно. Традиції виготовлення зброї у кожної групи були свої, і вони свято передавалися від покоління до покоління.

На цій землі змінилися сотні поколінь неандертальців, аж поки сюди не примандрували предки сучасного населення Європи — представники виду *homo sapiens sapiens*. Їх мандрівка почалася в Африці, де цей новий в історії планети Земля вид розумних істот виник майже за сто тисяч років до переселення на північ з зупинкою десь на Близькому Сході. Їх було небагато. Приблизно дві тисячі — чоловіків, жінок, дітей різного виду, яким випала доля заселити усі континенти, — і ті, на яких вже були розумні істоти, і ті, до яких вони так і не потрапили. Як на мене, то саме з цього історичного моменту мали б нині починатися усі підручники для вивчення історії, якими послуговуються громадяни країн Європи, Азії, Австралії та обох Америк.

До речі, та обставина, що представників виду *homo* за межами Африки було так небагато, мала велике значення для усієї